

Υπόθεση C-405/20

**Σύνοψη της αιτήσεως προδικαστικής απόφασεως κατά το άρθρο 98,
παράγραφος 1, του Κανονισμού Διαδικασίας του Δικαστηρίου**

Ημερομηνία καταθέσεως:

28 Αυγούστου 2020

Αιτούν δικαστήριο:

Verwaltungsgerichtshof (Αυστρία)

Ημερομηνία της απόφασης του αιτούντος δικαστηρίου:

31 Ιουλίου 2020

Αναιρεσείοντες:

EB

JS

DP

Αναιρεσίβλητη διοικητική αρχή:

Versicherungsanstalt öffentlich Bediensteter, Eisenbahnen und
Bergbau (BVAEB)

Αντικείμενο της κύριας δίκης

Ακύρωση του καθορισμού συντάξεως, ο οποίος πραγματοποιήθηκε κατ' εφαρμογήν συστήματος αναπροσαρμογής των συντάξεων το οποίο φέρεται να εισάγει δυσμενείς διακρίσεις

Αντικείμενο και νομική βάση της αιτήσεως προδικαστικής απόφασεως

Ερμηνεία του δικαίου της Ένωσης· άρθρο 267 ΣΛΕΕ

Προδικαστικά ερωτήματα

1. Έχει ο περιορισμός της διαχρονικής εφαρμογής της αρχής της ίσης μεταχειρίσεως ανδρών και γυναικών, όπως απορρέει από την απόφαση της 17ης Μαΐου 1990, Barber (C-262/88, EU:C:1990:209), καθώς και από το πρωτόκολλο αριθ. 33 σχετικά με το άρθρο 157 ΣΛΕΕ και από το άρθρο 12 της οδηγίας 2006/54/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 5ης Ιουλίου 2006, για την εφαρμογή της αρχής των ίσων ευκαιριών και της ίσης μεταχείρισης ανδρών και γυναικών σε θέματα εργασίας και απασχόλησης (στο εξής: οδηγία 2006/54/EK), την έννοια ότι ένας (Αυστριακός) συνταξιούχος δεν δύναται ή δύναται μόνο για το μέρος των συνταξιοδοτικών δικαιωμάτων του που αντιστοιχούν σε περιόδους απασχολήσεως μεταγενέστερες της 1ης Ιανουαρίου 1994 (και σε αναλογία προς τις περιόδους αυτές) να επικαλεστεί νομίμως την αρχή της ίσης μεταχειρίσεως, προκειμένου να προβάλει ότι οι ρυθμίσεις περί αναπροσαρμογής των συντάξεων των δημοσίων υπαλλήλων για το έτος 2018, όπως η ρύθμιση που εφαρμόστηκε στις υποθέσεις της κύριας δίκης, εισήγαγαν δυσμενή διάκριση σε βάρος του;

2. Έχει η επιταγή περί ίσης μεταχειρίσεως ανδρών και γυναικών (δυνάμει του άρθρου 157 ΣΛΕΕ σε συνδυασμό με το άρθρο 5 της οδηγίας 2006/54/EK) την έννοια ότι θεωρείται δικαιολογημένη η έμμεση δυσμενή διάκριση, όπως εκείνη η οποία, κατά περίπτωση, απορρέει από τις εφαρμοστέες στις υποθέσεις της κύριας δίκης ρυθμίσεις περί αναπροσαρμογής των συντάξεων για το έτος 2018, λαμβανομένων επίσης υπόψη παρόμοιων μέτρων που είχαν προγενεστέρως εφαρμοστεί και της προκληθείσας από τη σωρευτική ενέργεια των μέτρων αυτών σημαντικής μειώσεως της πραγματικής αξίας των συντάξεων (αναλόγως της περιπτώσεως, της τάξεως του 25 %) σε σχέση με την αναπροσαρμογή που θα προέκυπτε από εφαρμογή του δείκτη πληθωρισμού, ιδίως:

- προκειμένου να αποτραπεί ένα «χάσμα» (που θα δημιουργούνταν σε περίπτωση τακτικής αναπροσαρμογής βάσει ενιαίου συντελεστή) μεταξύ υψηλότερων και χαμηλότερων συντάξεων, μολονότι το «χάσμα» αυτό θα αφορούσε απλώς ονομαστικές τιμές και δεν θα μετέβαλλε την αναλογία της αξίας των συντάξεων,
- προκειμένου να επιτευχθεί μια γενική «κοινωνική συνιστώσα» με σκοπό την ενίσχυση της αγοραστικής δύναμης των δικαιούχων χαμηλότερων συντάξεων, μολονότι α) ο εν λόγω σκοπός θα μπορούσε να επιτευχθεί και χωρίς περιορισμό της αναπροσαρμογής των υψηλότερων συντάξεων και β) ο νομοθέτης δεν έχει προβλέψει, στο πλαίσιο της αναπροσαρμογής των αποδοχών με βάση τον πληθωρισμό, επίσης παρόμοιο μέτρο προς ενίσχυση της αγοραστικής δύναμης των εν ενεργεία δημοσίων υπαλλήλων που λαμβάνουν χαμηλότερες αποδοχές (σε βάρος των εν ενεργεία δημοσίων υπαλλήλων που λαμβάνουν υψηλότερες αποδοχές) ούτε έχει θεσπίσει ρύθμιση για ανάλογη παρέμβαση στην αναπροσαρμογή της αξίας των συντάξεων που καταβάλλονται από άλλα επαγγελματικά συστήματα κοινωνικής ασφάλισης (χωρίς κρατική συμμετοχή), ώστε να ενισχυθεί (σε βάρος της αναπροσαρμογής

των υψηλότερων συντάξεων) η αγοραστική δύναμη των δικαιούχων χαμηλότερων συντάξεων,

- προκειμένου να διατηρηθεί και να χρηματοδοτηθεί «το σύστημα», μολονότι οι συντάξεις των δημοσίων υπαλλήλων δεν καταβάλλονται από ασφαλιστικό οργανισμό στο πλαίσιο συστήματος οργανωμένου κατά τους κανόνες περί ασφαλίσεως και χρηματοδοτούμενου από εισφορές, αλλά από το ομοσπονδιακό κράτος με την ιδιότητα του εργοδότη των συνταξιούχων δημοσίων υπαλλήλων, ως αμοιβή για την παρασχεθείσα εργασία, με αποτέλεσμα καθοριστικής σημασίας να είναι, εν τέλει, όχι η διατήρηση ή η χρηματοδότηση του συστήματος, αλλ' απλώς και μόνο εκτιμήσεις δημοσιονομικής φύσεως,
- διότι το σαφώς μεγαλύτερο, από στατιστικής απόψεως, ποσοστό ανδρών στην κατηγορία των δικαιούχων υψηλότερων συντάξεων πρέπει να θεωρηθεί ως απόρροια της ελλείψεως ίσων ευκαιριών για τις γυναίκες στην εργασία και στην απασχόληση –ελλείψεως που αποτελούσε τον κανόνα ιδίως κατά το παρελθόν–, στοιχείο το οποίο συνιστά αυτοτελή δικαιολογητικό λόγο ή ακόμη (σε επίπεδο που προηγείται της εξετάσεως ενός τέτοιου λόγου) αποκλείει εκ προοιμίου τη δυνατότητα διαπιστώσεως έμμεσης δυσμενούς διακρίσεως λόγω φύλου, κατά την έννοια της οδηγίας 2006/54/EK, σε βάρος των ανδρών, ή
- διότι η ρύθμιση αυτή επιτρέπεται ως θετικό μέτρο κατά την έννοια του άρθρου 157, παράγραφος 4, ΣΛΕΕ;

Σχετικές διατάξεις του δικαίου της Ένωσης

Άρθρο 157 ΣΛΕΕ

Πρωτόκολλο (αριθ. 33) σχετικά με το άρθρο 157 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Συμφωνία για τον Ευρωπαϊκό Οικονομικό Χώρο, άρθρα 6 και 69

Οδηγία 2006/54/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 5ης Ιουλίου 2006, για την εφαρμογή της αρχής των ίσων ευκαιριών και της ίσης μεταχείρισης ανδρών και γυναικών σε θέματα εργασίας και απασχόλησης, άρθρα 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 12· αιτιολογικές σκέψεις 14, 17 και 18

Σχετικές διατάξεις του εθνικού δικαίου και σχετικά κοινοβουλευτικά έγγραφα

Pensionsgesetz 1965 (νόμος περί συντάξεων του 1965), άρθρο 41

Allgemeines Sozialversicherungsgesetz (γενικός νόμος περί κοινωνικής ασφαλίσεως), άρθρα 108f, 108h και 711

Pensionsharmonisierungsgesetz 2004 (νόμος περί εναρμονίσεως των συντάξεων του 2004) καθώς και κοινοβουλευτικά έγγραφα (RV 653 BlgNR 22. GP)

Pensionsanpassungsgesetz 2018 (νόμος του 2018 περί αναπροσαρμογής των συντάξεων), καθώς και κοινοβουλευτικά έγγραφα (RV 1767 BlgNR 25. GP)

Συνοπτική έκθεση των πραγματικών περιστατικών και της πορείας της διαδικασίας

- 1 Όλοι οι αναιρεσιόντες συνδέονται με το ομοσπονδιακό κράτος με σχέση συνταξιοδοτήσεως δημοσίου δικαίου και λαμβάνουν συντάξεις κατ' εφαρμογή του Pensionsgesetz 1965 (νόμου περί συντάξεων του 1965, στο εξής: PG 1965).
- 2 Ο αναιρεσιών ο οποίος άσκησε τη με αριθμό καταθέσεως Ro 2019/12/0005 αναίρεση γεννήθηκε στις 5 Φεβρουαρίου 1940 και συνταξιοδοτήθηκε στις 31 Αυγούστου 2000. Το 2017 έλαβε ακαθάριστη σύνταξη ύψους 6 872,43 ευρώ μηνιαίως. Ο αναιρεσιών ο οποίος άσκησε τη με αριθμό καταθέσεως Ra 2019/12/0006 αναίρεση γεννήθηκε στις 28 Ιουλίου 1948 και συνταξιοδοτήθηκε στις 30 Νοεμβρίου 2013. Το 2017 έλαβε ακαθάριστη σύνταξη ύψους 4 676,48 ευρώ μηνιαίως. Ο αναιρεσιών ο οποίος άσκησε τη με αριθμό καταθέσεως Ra 2019/12/0054 αναίρεση γεννήθηκε στις 11 Ιανουαρίου 1941 και συνταξιοδοτήθηκε την 1η Μαρτίου 2006. Το 2017 έλαβε ακαθάριστη σύνταξη ύψους 5 713,22 ευρώ μηνιαίως.
- 3 Όλοι οι αναιρεσιόντες ζήτησαν να καθοριστεί με σχετική πράξη το ύψος της συντάξεως καθενός από αυτούς από την 1η Ιανουαρίου 2018. Συναφώς, με τις πράξεις που εκδόθηκαν όσον αφορά τους αναιρεσιόντες με τους αριθμούς καταθέσεως Ro 2019/12/0005 και Ra 2019/12/0054 κρίθηκε ότι το ύψος της συντάξεως δεν έπρεπε να αναπροσαρμοστεί για το έτος 2018, διότι η σύνταξη υπερέβαινε το ποσό των 4 980 ευρώ μηνιαίως, το οποίο είχε προβλεφθεί ως ανώτατο όριο για την αναπροσαρμογή. Με την πράξη που εκδόθηκε όσον αφορά τον αναιρεσιόντα με τον αριθμό καταθέσεως Ra 2019/12/0006 το ποσό της συντάξεως αυξήθηκε κατά ποσοστό 0,2989 %.
- 4 Οι αναιρεσιόντες εναντιώθηκαν στις πράξεις αυτές υποστηρίζοντας ότι οι ισχύουσες στην περίπτωση τους ρυθμίσεις αναπροσαρμογής των συντάξεων για το έτος 2018 αντιβαίνουν στο δίκαιο της Ένωσης διότι συνιστούν έμμεση δυσμενή διάκριση λόγω φύλου. Ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου εκκρεμεί πλέον η εκδίκαση της αναίρεσης που ασκήθηκε στο πλαίσιο των τριών υποθέσεων κατά των αποφάσεων του Bundesverwaltungsgericht (ομοσπονδιακού διοικητικού δικαστηρίου, Αυστρία, στο εξής: BVwG).
- 5 Το πλαίσιο της υπό κρίση διαφοράς οριοθετείται από τη νομοθετική εξέλιξη την οποία περιγράφει το αιτούν δικαστήριο ως εξής: Ο Pensionsharmonisierungsgesetz 2004 (νόμος περί εναρμονίσεως των συντάξεων του 2004) εισήγαγε στο αυστριακό δίκαιο κοινωνικής ασφαλίσεως (και στο συνταξιοδοτικό δίκαιο των δημοσίων υπαλλήλων) νέες ρυθμίσεις σχετικά με τον

τρόπο ετήσιας αναπροσαρμογής των συντάξεων. Με τη γενική διάταξη του άρθρου 108h του Allgemeines Sozialversicherungsgesetz (γενικού νόμου περί κοινωνικής ασφάλισης, στο εξής: ASVG) ο νομοθέτης προέβλεψε ότι το ύψος της συντάξεως αναπροσαρμόζεται ετησίως υποχρεωτικά με βάση το επίπεδο του πληθωρισμού. Σκοπός των ρυθμίσεων αυτών ήταν να αποτελέσει το ύψος των συντάξεων συνάρτηση του δείκτη τιμών καταναλωτή και να διασφαλιστεί, με τον τρόπο αυτό, η διατήρηση της αγοραστικής δύναμης των συνταξιούχων καθ' όλη την εξεταζόμενη περίοδο.

- 6 Οι αναιρεσιόντες δεν λαμβάνουν σύνταξη δυνάμει του ASVG, αλλά δυνάμει του PG 1965 ο οποίος διέπει τις συντάξεις των δημοσίων υπαλλήλων που γεννήθηκαν πριν από το 1955, είχαν προσληφθεί με σχέση δημοσίου δικαίου έως το 2005 το αργότερο και, στη συνέχεια, συνταξιοδοτήθηκαν.
- 7 Μέχρι την έναρξη ισχύος του 1. Budgetbegleitgesetz 1997 (πρώτου συνοδευτικού του προϋπολογισμού του 1997 νόμου), ο PG 1965 ρύθμιζε την τακτική αναπροσαρμογή των συντάξεων (δημοσίων υπαλλήλων) προβλέποντας αύξηση των συντάξεων κατά το ποσοστό αύξησης των αποδοχών των εν ενεργεία δημοσίων υπαλλήλων. Από τον 1. Budgetbegleitgesetz 1997 (πρώτο συνοδευτικό του προϋπολογισμού του 1997 νόμο) και μετά, το άρθρο 41 του PG 1965 παραπέμπει, όσον αφορά την αναπροσαρμογή των συντάξεων των δημοσίων υπαλλήλων, στις διατάξεις του ASVG. Κατά το άρθρο 41, παράγραφος 2, του PG 1965, όπως αυτό ισχύει σήμερα, η εν λόγω παραπομπή στον ASVG είναι έτσι διατυπωμένη ώστε να προβλέπεται ότι οι συντάξεις που διέπονται από τον PG 1965 «αναπροσαρμόζονται συγχρόνως και στον ίδιο βαθμό με τις συντάξεις του συστήματος υποχρεωτικής συνταξιοδοτικής ασφάλισης». Το άρθρο 41, παράγραφος 4, του PG 1965 ορίζει ότι, όσον αφορά την αναπροσαρμογή των συντάξεων για το έτος 2018, τυγχάνει εφαρμογής η ειδική διάταξη.
- 8 Από τα κοινοβουλευτικά έγγραφα που αφορούν τις νομοθετικές διατάξεις του Pensionsharmonisierungsgesetz 2004, προκύπτει, όσον αφορά την τακτική αναπροσαρμογή των συντάξεων δυνάμει του ASVG, ότι πρόθεση του νομοθέτη ήταν να θεσπιστεί ένα σύστημα το οποίο στηρίζεται στην αρχή ότι η αναπροσαρμογή της αξίας όλων των συντάξεων, η οποία προβλέπεται ώστε να λαμβάνεται υπόψη ο πληθωρισμός, πραγματοποιείται αυτομάτως κατ' έτος και κατά το μέτρο της αύξησης του δείκτη τιμών καταναλωτή. Επιπλέον, από τα κοινοβουλευτικά έγγραφα προκύπτει ότι πρόκειται για γενική και μόνιμη νομοθετική ρύθμιση, η οποία, ωστόσο, δεν αποκλείει τη δυνατότητα του νομοθέτη να παρεκκλίνει από αυτή προβλέποντας περιορισμένες εξαιρέσεις για συγκεκριμένα έτη. Κατά τα έτη που ακολούθησαν, ο νομοθέτης παρεξέκλινε επανειλημμένα από το θεσπισθέν το 2004 γενικό σύστημα αναπροσαρμογής των συντάξεων κατά τον ASVG, εφαρμόζοντας συγκεκριμένες παρεκκλίσεις από την εν γένει αναπροσαρμογή των συντάξεων βάσει του ποσοστού του πληθωρισμού, δυνάμει των οποίων παρεκκλίσεων η αύξηση των συντάξεων –η οποία διαφοροποιούνταν αναλόγως του ύψους τους– ήταν πιο περιορισμένη για ορισμένα έτη, σε κάποια άλλα έτη μειώθηκε βάσει ποσοστού (χωρίς να γίνεται

διάκριση αναλόγως του ύψους της συντάξεως), ενώ υπήρξαν έτη κατά τα οποία δεν πραγματοποιήθηκε καμία αύξηση.

- 9 Για το έτος 2018, με τον Pensionsanpassungsgesetz 2008 (νόμο του 2018 περί αναπροσαρμογής των συντάξεων, στο εξής: PAG 2018), ο νομοθέτης εφάρμοσε μια τέτοια ad hoc παρέκκλιση, προβαίνοντας σε προοδευτική μείωση του ύψους της αναπροσαρμογής των συντάξεων ανάλογα με το ύψος τους, εξαιρώντας εξ ολοκλήρου από την αναπροσαρμογή τις συντάξεις το ύψος των οποίων υπερέβαινε τα 4 980 ευρώ μηνιαίως και καθορίζοντας, βάσει μιας γραμμικά φθίνουσας κλίμακας, την αναπροσαρμογή των συντάξεων ύψους από 3 355 ευρώ έως 4 989 ευρώ σε ποσοστό κυμαινόμενο μεταξύ 1,6 και 0 (άρθρο 711 του ASVG).

Κυριότερα επιχειρήματα των διαδίκων της κύριας δίκης

- 10 Με τις προσφυγές που άσκησαν ενώπιον του BVwG (ομοσπονδιακού διοικητικού δικαστηρίου, Αυστρία), οι αναιρεσιόντες επισήμαναν ότι, από το 1995 και μετά, έχει παρατηρηθεί συνεχής επιδείνωση όσον αφορά τα μισθολογικά και συνταξιοδοτικά τους δικαιώματα. Από τις 31 Δεκεμβρίου 1998, το ύψος των συντάξεων αναπροσαρμόζεται πλέον όχι σε συνάρτηση με την εξέλιξη των αποδοχών των εν ενεργεία υπαλλήλων (όπως προέβλεπε το άρθρο 41, παράγραφος 2, του PG 1965, όπως ίσχυε μέχρι τότε), αλλά βάσει ενός συντελεστή αναπροσαρμογής ο οποίος, κατ' ουσίαν, αντικατοπτρίζει την εξέλιξη της αγοραστικής δύναμης.
- 11 Προκειμένου να καταδείξουν τις αρνητικές συνέπειες που υπέστησαν από την τακτική αναπροσαρμογή του ύψους της συντάξεώς τους κατά τη διάρκεια των παρελθόντων ετών, οι αναιρεσιόντες παρέθεσαν τις ρυθμίσεις περί αναπροσαρμογής που θεσπίστηκαν αντιστοίχως κατά τα έτη 2001 έως 2017. Κατά τους αναιρεσιόντες, για κάθε έτος από το 2001 έως το 2012, οι συντάξεις αναπροσαρμόστηκαν κατά τρόπο ώστε η αναπροσαρμογή των υψηλότερων συντάξεων να είναι πιο περιορισμένη (σε σύγκριση με την αναπροσαρμογή των χαμηλότερων συντάξεων) ή να συνίσταται στην καταβολή συγκεκριμένου σταθερού ποσού και, ακόμη και όσον αφορά τα έτη κατά τα οποία οι συντάξεις αναπροσαρμόστηκαν χωρίς να γίνεται διάκριση αναλόγως του ύψους τους, η αύξηση να είναι σαφώς χαμηλότερη από τον κατ' αρχήν προβλεπόμενο συντελεστή αναπροσαρμογής.
- 12 Το 2018 τέθηκε σε εφαρμογή η επίμαχη ρύθμιση, η οποία είχε ως αποτέλεσμα να εξαιρεθούν από την αναπροσαρμογή οι συντάξεις των δύο αναιρεσιόντων και να μειωθεί σημαντικά η αναπροσαρμογή της συντάξεως του τρίτου αναιρεσιόντος.
- 13 Κατά τους αναιρεσιόντες, η ρύθμιση που θεσπίστηκε με τον PAG 2018 εισάγει έμμεση δυσμενή διάκριση λόγω φύλου η οποία δεν επιτρέπεται κατά το δίκαιο της Ένωσης. Προς απόδειξη αυτών των επιπτώσεων της επίμαχης ρυθμίσεως, οι αναιρεσιόντες υπέβαλαν στατιστική ανάλυση η οποία κατατάσσει σε διάφορες κατηγορίες τους δικαιούχους συντάξεων και λοιπών συνταξιοδοτικών παροχών

που εμπίπτουν στον PG 1965 βάσει του φύλου και του ύψους της συντάξεως. Σύμφωνα με την εν λόγω στατιστική ανάλυση, στην κατηγορία των δικαιούχων συντάξεως ύψους άνω των 4 980 ευρώ περιλαμβάνονται συνολικά 8 417 άνδρες και μόνο 1 086 γυναίκες (αναλογία επί του συνόλου: 1:7,7). Αν ληφθούν υπόψη μόνον οι συντάξεις (δηλαδή αν εξαιρεθούν οι δικαιούχοι λοιπών συνταξιοδοτικών παροχών), σε αυτή την κατηγορία αναφοράς περιλαμβάνονται 8 417 άνδρες και 1 040 γυναίκες (αναλογία 1:8).

- 14 Αναφορικά με το επιχείρημα περί δυσμενούς διακρίσεως λόγω φύλου αντίθετης προς το δίκαιο της Ένωσης, το BVwG (ομοσπονδιακό διοικητικό δικαστήριο) έκρινε ότι και στις τρεις υποθέσεις υφίστανται σχετικοί δικαιολογητικοί λόγοι, επισημαίνοντας, κατ' αρχάς, ότι οι διαπιστώσεις του Δικαστηρίου στην απόφαση της 20ής Οκτωβρίου 2011, Brachner (C-123/10, EU:C:2011:675) δεν μπορούν να εφαρμοστούν στην υπό κρίση περίπτωση διότι, εν προκειμένω, δεν τίθεται ζήτημα δυσμενούς διακρίσεως στον τομέα των «κατώτατων συντάξεων», αλλά ζήτημα άνισης μεταχειρίσεως λόγω φύλου των δικαιούχων «υψηλότερων συντάξεων», επί των οποίων πρέπει να εφαρμοστεί «διαφορετικό κριτήριο». Επιπλέον, το BVwG (ομοσπονδιακό διοικητικό δικαστήριο) έκρινε ότι δεν μπορεί να γίνει δεκτό ότι υφίσταται δυσμενής διάκριση στην περίπτωση που η υπαγωγή σε μια «κατηγορία προσώπων με καλύτερη θέση» συνδέεται με δυσμενέστερη μεταχείριση από απόψεως αυξήσεως των καταβαλλόμενων παροχών.
- 15 Η αναιρεσίβλητη διοικητική αρχή υποστηρίζει ότι το σύστημα του PAG 2018 επιδιώκει επίσης μια «κοινωνική συνιστώσα».
- 16 Τούτο αποδεικνύεται από το γεγονός ότι κατά τις τελευταίες δεκαετίες έχουν αποφασισθεί ελάχιστες γραμμικές αναπροσαρμογές των συντάξεων, που να έχουν ως αποτέλεσμα την ακριβώς αντίστοιχη ποσοστιαία αύξηση του ύψους τους. Από το 2006, οι συντάξεις αυξήθηκαν κατά το ίδιο ποσοστό μόνο κατά τα έτη 2013, 2014, 2015 και 2017. Όσον αφορά τα υπόλοιπα έτη, υπήρξαν διαφοροποιούμενες βάσει κοινωνικών παραμέτρων αναπροσαρμογές υπέρ των χαμηλότερων συντάξεων. Αν, κατ' έτος, εφαρμοζόταν η αρχή της αναπροσαρμογής των συντάξεων κατά το ίδιο ποσοστό χωρίς να γίνεται διάκριση αναλόγως του ύψους τους, σε πολύ σύντομο χρονικό διάστημα θα δημιουργούνταν ένα αδικαιολόγητο χάσμα.
- 17 Ως εκ τούτου, καθίσταται σαφές, από την άποψη τόσο της διατηρήσεως της αγοραστικής δύναμης όσο και της κοινωνικής ισότητας, ότι ο νομοθέτης παρεμβαίνει με ρυθμιστικό τρόπο ενισχύοντας τα χαμηλά εισοδήματα και αναγνωρίζοντας ότι δεν συντρέχει ανάγκη ενισχύσεως της αγοραστικής δύναμης στην περίπτωση των υψηλότερων εισοδημάτων. Είναι προφανές ότι στην περίπτωση των πολύ υψηλών συντάξεων θα μπορούσε να υπάρξει μικρότερη αναπροσαρμογή απ' ό,τι στις χαμηλές συντάξεις, χωρίς να τίθεται σε κίνδυνο η αξία (η οποία εξακολουθεί να είναι πολύ ανώτερη του μέσου όρου) της συντάξεως ή το βιοτικό επίπεδο που έχει επιτευχθεί. Εν προκειμένω, το περιθώριο συνεκτιμήσεως των κοινωνικών πτυχών είναι ακόμη μεγαλύτερο, δεδομένου ότι οι πολύ υψηλές συντάξεις καλύπτονται σε πολύ μικρότερο βαθμό από εισφορές

απ' ό,τι οι χαμηλές συντάξεις, οπότε, στις περιπτώσεις αυτές, πρέπει να λαμβάνεται υπόψη «λιγότερο η αρχή της επάρκειας απ' ό,τι η αρχή περί πρόνοιας». Πάντως, ένας δικαιούχος συντάξεως θα μπορούσε «εν πάση περιπτώσει, να θεωρηθεί ότι έχει επαρκή συνταξιοδοτική κάλυψη» ακόμη και αν η σύνταξή του, «που υπερβαίνει κατά μιάμιση φορά το προβλεπόμενο από τον ASVG ανώτατο όριο συντάξεως», δεν αναπροσαρμόζεται στον ίδιο βαθμό με τις μικρές και μεσαίες συντάξεις.

- 18 Κατά την αναιρεσίβλητη διοικητική αρχή, η μικρότερη αναπροσαρμογή των υψηλών συντάξεων είναι όχι μόνο εύλογη, αλλά και επιβεβλημένη ως αντισταθμιστικό μέτρο αλληλεγγύης για την επίτευξη ιδιαίτερας υψηλής συνταξιοδοτικής παροχής. Η επιλεγείσα από τον νομοθέτη διαφοροποίηση στην αναπροσαρμογή των συντάξεων για το έτος 2018, η οποία στηρίζεται σε κοινωνικές παραμέτρους, δικαιολογείται από το γεγονός ότι ιδίως οι χαμηλές και μεσαίες συντάξεις πλήττονται από το αυξανόμενο κόστος των προϊόντων διατροφής και των εξόδων διαβίωσης που υπερβαίνει τον μέσο όρο.

Συνοπτική έκθεση του σκεπτικού της απόφασης περί παραπομπής

Επί του πρώτου προδικαστικού ερωτήματος

- 19 Σημασία για την έκβαση των υποθέσεων της κύριας δίκης έχει να διευκρινιστεί ότι η επίμαχη αναπροσαρμογή των συντάξεων (τουλάχιστον για τους συνταξιούχους ομοσπονδιακούς υπαλλήλους) χαρακτηρίζεται ως «αμοιβή» και συνιστά παροχή από «επαγγελματικό σύστημα κοινωνικής ασφάλισης», υπό την έννοια του όρου αυτού κατά το δίκαιο της Ένωσης, στο μέτρο που η διαχρονική εφαρμογή της αρχής της ίσης μεταχειρίσεως ανδρών και γυναικών, όσον αφορά τις παροχές που χορηγούνται στο πλαίσιο συστήματος κοινωνικής ασφάλισης, περιορίστηκε με την απόφαση της 7ης Μαΐου 1990, Barber (C-262/88, EU:C:1990:209). Στο πλαίσιο αυτό, πρέπει να διευκρινιστεί η δυνατότητα εφαρμογής (και, ενδεχομένως, το είδος των συνεπειών) του εν λόγω περιορισμού στο εφαρμοστέο στις υποθέσεις της κύριας δίκης σύστημα αναπροσαρμογής των συντάξεων.
- 20 Το Δικαστήριο έχει χαρακτηρίσει τις καταβαλλόμενες βάσει των νομοθεσιών των κρατών μελών συντάξεις των δημοσίων υπαλλήλων ως «αμοιβή» κατά την έννοια του άρθρου 157 ΣΛΕΕ καθώς και ως «παροχές από επαγγελματικό σύστημα κοινωνικής ασφάλισης» κατά την έννοια της οδηγίας 2006/54/EK (και της προϊσχύσασας οδηγίας 86/378/ΕΟΚ).
- 21 Με την απόφαση της 21ης Ιανουαρίου 2015, Felber (C-529/13, EU:C:2015:20, σκέψη 23), το Δικαστήριο χαρακτήρισε τις συντάξεις των Αυστριακών ομοσπονδιακών δημοσίων υπαλλήλων δυνάμει του PG 1965 ως αμοιβή κατά την έννοια του άρθρου 157 ΣΛΕΕ. Με την απόφαση της 16ης Ιουνίου 2016, Lesar (C-159/15, EU:C:2016:451, σκέψεις 27 έως 29), το Δικαστήριο έκρινε, επίσης, ότι οι συντάξεις αυτές πρέπει να χαρακτηρισθούν ως παροχές από επαγγελματικό

σύστημα κοινωνικής ασφάλισης κατά την έννοια των όρων που προβλέπονται στην οδηγία 2006/54/EK. Επομένως, οι συντάξεις που λαμβάνουν οι αναιρεσείοντες εμπίπτουν στην έννοια της αμοιβής του άρθρου 157 ΣΛΕΕ και πρέπει να θεωρηθούν ως παροχές που καταβάλλονται στο πλαίσιο επαγγελματικού συστήματος κοινωνικής ασφάλισης κατά την έννοια του πρωτοκόλλου αριθ. 33 σχετικά με το άρθρο 157 ΣΛΕΕ, καθώς και του δευτέρου κεφαλαίου της οδηγίας 2006/54/EK.

- 22 Το πρωτόκολλο αριθ. 33 σχετικά με το άρθρο 157 ΣΛΕΕ, καθώς και το άρθρο 12 της οδηγίας 2006/54/EK προβλέπουν χρονικό περιορισμό της αρχής της ίσης μεταχειρίσεως ανδρών και γυναικών όσον αφορά τις παροχές που καταβάλλονται στο πλαίσιο επαγγελματικού συστήματος κοινωνικής ασφάλισης. Ο περιορισμός αυτός ανάγεται στην απόφαση Barber (C-262/88, EU:C:1990:209) και, συγκεκριμένα, στον περιορισμό των διαχρονικών αποτελεσμάτων της από το Δικαστήριο.
- 23 Επιπλέον, για τα κράτη μέλη τα οποία, όπως η Αυστρία, προσχώρησαν στον Ευρωπαϊκό Οικονομικό Χώρο την 1η Ιανουαρίου 1994, το Δικαστήριο έκρινε ότι, σύμφωνα με τα άρθρα 6 και 69 της Συμφωνίας ΕΟΧ, η συμφωνία αυτή πρέπει να ερμηνεύεται υπό το πρίσμα της αποφάσεως Barber (C-262/88, EU:C:1990:209) όσον αφορά τη διαχρονική εφαρμογή της στις συντάξεις που καταβάλλονται στο πλαίσιο επαγγελματικού συστήματος κοινωνικής ασφάλισης. Επομένως, «δεν μπορεί να γίνεται» επίκληση της αρχής της ισότητας των αμοιβών μεταξύ ανδρών και γυναικών «για συνταξιοδοτικές παροχές σχετικές με περιόδους εργασίας προ της 1ης Ιανουαρίου 1994» (απόφαση της 12ης Σεπτεμβρίου 2002, Niemi, C-351/00, EU:C:2002:480, σκέψη 55). Οι ίδιες εκτιμήσεις προκύπτουν πλέον και από το άρθρο 12, παράγραφος 3, της οδηγίας 2006/54/EK.
- 24 Εν πάση περιπτώσει, όσον αφορά επί της αρχής το δικαίωμα λήψεως συντάξεως, καθώς και το αρχικό της ποσό (που επίσης εξαρτάται εμμέσως από τις περιόδους απασχολήσεως), το αιτούν δικαστήριο δεν έχει καμία αμφιβολία ότι οι συνταξιούχοι μπορούν, κατ' αρχήν, να επικαλεστούν την αρχή της ίσης μεταχειρίσεως ανδρών και γυναικών, μόνον εφόσον διεκδικούν παροχές που αντιστοιχούν σε περιόδους απασχολήσεως μεταγενέστερες της 1ης Ιανουαρίου 1994.
- 25 Εντούτοις, είναι αναγκαίο να διευκρινιστεί αν, και σε ποιο βαθμό, ο διαχρονικός περιορισμός επηρεάζει επίσης τη δυνατότητα των αναιρεσειόντων να επικαλεστούν την αρχή της ίσης μεταχειρίσεως ανδρών και γυναικών όσον αφορά την αναπροσαρμογή των συντάξεων για το έτος 2018.
- 26 Επί του ζητήματος αυτού, τρεις είναι οι πιθανές απαντήσεις. Πρώτον, η αναπροσαρμογή των συντάξεων μπορεί να θεωρηθεί ότι συνιστά συστατικό στοιχείο της συνταξιοδοτικής παροχής, το οποίο ανάγεται σε περιόδους απασχολήσεως πριν από την 1η Ιανουαρίου 1994, οπότε αποκλείεται παντελώς η δυνατότητα των αναιρεσειόντων να στηριχθούν στην αρχή της ίσης μεταχειρίσεως που προβλέπεται στο άρθρο 157 ΣΛΕΕ και στην οδηγία

2006/54/EK. Ωστόσο, αυτή η ερμηνευτική εκδοχή αντικρούεται τόσο από τις διευκρινίσεις που δόθηκαν με τις αποφάσεις της 6ης Οκτωβρίου 1993, Ten Oever (C-109/91, EU:C:1993:833) και της 22ας Δεκεμβρίου 1993, Neath (C-152/91, EU:C:1993:949) όσο και από τον όρο «εφόσον» που περιέχεται στο γράμμα του πρωτοκόλλου αριθ. 33 και φαίνεται να περιορίζει το πεδίο εφαρμογής του διαχρονικού περιορισμού στις περιόδους απασχολήσεως που προηγούνται της ημερομηνίας αναφοράς.

- 27 Τα ανωτέρω συνηγορούν υπέρ μιας δεύτερης ερμηνευτικής εκδοχής, κατά την οποία επίκληση της αρχής της ίσης μεταχειρίσεως όσον αφορά το συνταξιοδοτικό δικαίωμα αποκλείεται μόνον εφόσον οι συμπληρωθείσες περίοδοι απασχολήσεως είναι προγενέστερες της ημερομηνίας αναφοράς. Η δεύτερη αυτή ερμηνευτική εκδοχή θα μπορούσε να έχει ως αποτέλεσμα, για την αναπροσαρμογή της συντάξεως κάθε αναιρεσείοντος, να ληφθεί υπόψη το μέρος που αντιπροσωπεύουν οι μεταγενέστερες της 1ης Ιανουαρίου 1994 περίοδοι απασχολήσεως επί του συνόλου των περιόδων απασχολήσεως και να αναπροσαρμοστεί η σύνταξη, κατά τρόπο μη εισάγοντα διακρίσεις, μόνο σε σχέση με το μέρος αυτό.
- 28 Μια τρίτη ερμηνευτική εκδοχή είναι ότι ο διαχρονικός περιορισμός κατά το πρωτόκολλο αριθ. 33 (και δυνάμει του άρθρου 12 της οδηγίας 2006/54/EK), ο οποίος ανάγεται στην απόφαση Barber (C-262/88, EU:C:1990:209), δεν έχει εφαρμογή σε στοιχεία της συνταξιοδοτικής παροχής, όπως αυτό της ετήσιας αναπροσαρμογής των συντάξεων. Κατά το αιτούν δικαστήριο, υπέρ της εκδοχής αυτής συνηγορούν οι ακόλουθοι λόγοι:
- 29 Οι αναιρεσείοντες επικαλούνται την αρχή της ίσης μεταχειρίσεως όχι όσον αφορά την έναρξη των παροχών, η οποία εξαρτάται από τις περιόδους απασχολήσεως, ούτε όσον αφορά τον υπολογισμό του αρχικού ποσού της συντάξεως αυτού καθ'αυτόν, αλλά ζητούν ίση μεταχείριση όσον αφορά την ετήσια (νέα) αναπροσαρμογή της συντάξεως. Όσον αφορά την ετήσια αναπροσαρμογή των συντάξεων, το εθνικό δίκαιο δεν αναφέρεται σε συγκεκριμένες περιόδους απασχολήσεως· η αναπροσαρμογή είναι υποχρεωτική αδιακρίτως για συνταξιούχους με περιόδους απασχολήσεως πριν από το 1994 ή μετά το 1994.
- 30 Επομένως, το αιτούν δικαστήριο διερωτάται αν η συνιστάμενη στην αναπροσαρμογή των συντάξεων παροχή, κατά την έννοια του πρωτοκόλλου αριθ. 33, πρέπει να θεωρείται ως παροχή που «αντιστοιχεί» σε συγκεκριμένες περιόδους απασχολήσεως.
- 31 Υπέρ της μη εφαρμογής του διαχρονικού περιορισμού που εισήχθη με την απόφαση Barber (C-262/88, EU:C:1990:209) και επιβεβαιώθηκε με το πρωτόκολλο αριθ. 33 (καθώς και το άρθρο 12 της οδηγίας 2006/54/EK) φαίνεται να συνηγορεί ο σκοπός που επιδιώκεται με τον περιορισμό αυτό. Το Δικαστήριο προέβη στον διαχρονικό περιορισμό με γνώμονα την προστασία της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης. Ούτε από τη μέχρι τούδε νομολογία του Δικαστηρίου καθίσταται δυνατόν να συναχθεί ότι ο διαχρονικός περιορισμός της

αρχής της ίσης μεταχειρίσεως μπορεί να εφαρμοστεί επί της αναπροσαρμογής των επίμαχων συντάξεων στις υποθέσεις της κύριας δίκης. Οι αποφάσεις εκείνες, με τις οποίες εξετάστηκε κατά τρόπο συγκεκριμένο το ζήτημα του διαχρονικού περιορισμού κατά την έννοια της αποφάσεως Barber και του πρωτοκόλλου σχετικά με το άρθρο 157 ΣΛΕΕ, αφορούσαν περιπτώσεις όπου υπήρχαν αμφισβητούμενες αξιώσεις αντλούμενες από εθνικές ρυθμίσεις οι οποίες καθόριζαν ως νόμιμο κριτήριο τη συμπλήρωση ορισμένων περιόδων απασχολήσεως ή των αναγκαίων για την κτήση του δικαιώματος περιόδων, δηλαδή εξαρτούσαν την παροχή από την προϋπόθεση της συμπλήρωσεως συγκεκριμένων περιόδων απασχολήσεως (βλ., ενδεικτικώς, αποφάσεις της 6ης Οκτωβρίου 1993, Ten Oever, C-109/91, EU:C:1993:833, σκέψη 3, της 22ας Δεκεμβρίου 1993, Neath, C-152/91, EU:C:1993:949, σκέψεις 3-5, της 12ης Σεπτεμβρίου 2002, Niemi, C-351/00, EU:C:2002:480, σκέψη 13, της 23ης Οκτωβρίου 2003, Schönheit και Becker, C-4/01 και C-5/02, EU:C:2003:583, σκέψεις 17 και 20).

- 32 Με την απόφαση της 28ης Σεπτεμβρίου 1994, Coloroll Pension Trustees (C-200/91, EU:C:1994:348), το Δικαστήριο κλήθηκε να αποφανθεί αν το χρονικό όριο που τέθηκε με την απόφαση Barber (C-262/88, EU:C:1990:209) εφαρμόζεται σε παροχές οι οποίες «δεν συνδέονται με τη διάρκεια της πραγματικής περιόδου απασχολήσεως». Επ' αυτού το Δικαστήριο έκρινε ότι, προκειμένου περί παροχής η οποία «οφείλεται μόνο στο γεγονός ότι υφίσταται εργασιακή σχέση κατά το χρονικό σημείο της επελεύσεως του γεγονότος που αποτελεί τη γενεσιουργό αιτία της παροχής», «ανεξαρτήτως της διάρκειας προγενεστέρων περιόδων απασχολήσεως», ο περιορισμός των διαχρονικών αποτελεσμάτων της αποφάσεως Barber «δεν ισχύει παρά μόνο για τις περιπτώσεις που η ως άνω γενεσιουργός αιτία παρήχθη πριν από τις 17 Μαΐου 1990» (βλ. σκέψεις 57-60 της αποφάσεως αυτής).
- 33 Υπό το πρίσμα της νομολογίας αυτής, προκύπτουν, κατά το αιτούν δικαστήριο, ενδείξεις υπέρ της απόψεως ότι ο χρονικός περιορισμός δεν έχει εφαρμογή όσον αφορά την αναπροσαρμογή των συντάξεων για το έτος 2018.

Επί του δευτέρου προδικαστικού ερωτήματος

- 34 Κατά τη νομολογία του Δικαστηρίου, έμμεση δυσμενής διάκριση λόγω φύλου υφίσταται, ιδίως, όταν η εφαρμογή ενός εθνικού μέτρου, το οποίο έχει εντούτοις ουδέτερη διατύπωση, θέτει στην πράξη σε δυσμενέστερη θέση πολύ μεγαλύτερο αριθμό ατόμων του ενός φύλου σε σχέση με το άλλο φύλο. Αυτό το μέτρο συμβιβάζεται με την αρχή της ίσης μεταχειρίσεως μόνο υπό την προϋπόθεση ότι η διαφορετική μεταχείριση μεταξύ των δύο κατηγοριών προσώπων την οποία αυτό συνεπάγεται δικαιολογείται από αντικειμενικούς παράγοντες άσχετους προς οποιαδήποτε διάκριση λόγω φύλου (βλ. αποφάσεις της 20ής Οκτωβρίου 2011, Brachner, C-123/10, EU:C:2011:675, σκέψη 56 και της 17ης Ιουνίου 2014, Leone, C-173/13, EU:C:2014:2090, σκέψη 41).

- 35 Από το άρθρο 41, παράγραφος 4, του PG 1965 (σε συνδυασμό με το άρθρο 108h και το άρθρο 711 του ASVG) προκύπτει ότι όσοι συνταξιούχοι ομοσπονδιακοί δημόσιοι υπάλληλοι λαμβάνουν μηνιαία ακαθάριστη σύνταξη άνω ενός συγκεκριμένου ορίου τυγχάνουν, όσον αφορά την ετήσια αναπροσαρμογή της συντάξεως βάσει του πληθωρισμού, δυσμενέστερης μεταχειρίσεως σε σχέση με εκείνους των οποίων η σύνταξη είναι χαμηλότερη, διότι στερήθηκαν (εξ ολοκλήρου ή σχεδόν εξ ολοκλήρου) μια τέτοια αναπροσαρμογή για το έτος 2018 σε αντίθεση με τους δικαιούχους χαμηλότερων συντάξεων.
- 36 Υπό το πρίσμα της προμνησθείσας νομολογίας, η δυσμενής αυτή μεταχείριση ενδεχομένως συνιστά δυσμενή διάκριση λόγω φύλου όταν θίγει πολύ μεγαλύτερο αριθμό ανδρών παρά γυναικών. Αντίστοιχη ήταν η διαπίστωση του BVwG (ομοσπονδιακό διοικητικό δικαστήριο) στην αναιρεσιβαλλόμενη κρίση του. Κατά το αιτούν δικαστήριο, τίθεται, επομένως, το νομικό ζήτημα αν, υπό το πρίσμα του δικαίου της Ένωσης, μπορεί να χαρακτηριστεί ως δικαιολογημένη η έμμεση δυσμενής διάκριση λόγω φύλου την οποία ενδεχομένως συνεπάγεται η αναπροσαρμογή των συντάξεων για το έτος 2018.
- 37 Η κοινωνική συνιστώσα, στην οποία κάνει ιδιαίτερη αναφορά η αναιρεσίβλητη διοικητική αρχή, εγείρει ζητήματα ως προς το αν οι σκοποί του άρθρου 41 του PG 1965 επιτυγχάνονται κατά τρόπο αναλογικό και, επίσης, αρκούντως συνεκτικό και συστηματικό, προκειμένου να συμμορφώνονται προς τις απαιτήσεις του δικαίου της Ένωσης όσον αφορά τη δικαιολόγηση των δυσμενών διακρίσεων.
- 38 Βεβαίως, τα κράτη μέλη διαθέτουν ευρύ περιθώριο εκτιμήσεως στον τομέα της κοινωνικής πολιτικής. Εντούτοις, αυτό το περιθώριο εκτιμήσεως δεν μπορεί να έχει ως αποτέλεσμα να καθιστά κενή περιεχομένου την εφαρμογή θεμελιώδους αρχής του δικαίου της Ένωσης, όπως η αρχή της ισότητας των αμοιβών μεταξύ εργαζομένων ανδρών και εργαζομένων γυναικών. Πράγματι, στον βαθμό που, για τη δικαιολόγηση των επίμαχων ρυθμίσεων περί αναπροσαρμογής, προβάλλονται εκτιμήσεις σχετικές με την κοινωνική αντιστάθμιση μεταξύ δικαιούχων υψηλότερων παροχών και δικαιούχων χαμηλότερων παροχών, εγείρονται αμφιβολίες ως προς το κατά πόσον είναι πρόδηλη η αναγκαιότητα, η καταλληλότητα και, ιδίως, η συνοχή του σχετικού μέτρου.
- 39 Όσον αφορά τις προαναφερθείσες κοινωνικές πτυχές, οι αμφιβολίες αυτές στηρίζονται στο ότι το μέτρο περιορίζεται στους δικαιούχους συντάξεων (και μάλιστα μόνο σε ορισμένες κατηγορίες αυτών). Τα εκάστοτε προβλεπόμενα μέτρα κοινωνικής πολιτικής λαμβάνουν τη μορφή αντίστοιχων κατάλληλων μηχανισμών, το πεδίο εφαρμογής των οποίων διαμορφώνεται αναλόγως του οικείου αντικειμένου (προοδευτικοί συντελεστές του φόρου εισοδήματος, μεταφορές ποσών και λοιπές ενισχύσεις που χρηματοδοτούνται από φόρους). Επομένως, όσον αφορά τη σχετική με την κοινωνική αντιστάθμιση πτυχή που προβάλλεται προς δικαιολόγηση των επίμαχων ρυθμίσεων, παρατηρούνται ανακολουθίες σε σχέση με τους εν γένει ισχύοντες μηχανισμούς κοινωνικής πολιτικής, καθόσον, με τις παρεμβάσεις στην αναπροσαρμογή των συντάξεων, τίθενται σε εφαρμογή μέτρα (μόνο) για ορισμένο τμήμα του πληθυσμού

(ορισμένους δικαιούχους συντάξεων), τα οποία, εξάλλου, προστίθενται, όσον αφορά την εν λόγω κατηγορία προσώπων, στα ήδη υφιστάμενα μέσα κοινωνικής πολιτικής, ενώ άλλα τμήματα του πληθυσμού εξαιρούνται από ένα τέτοιο πρόσθετο μέτρο.

- 40 Επίσης, ανακύπτουν αμφιβολίες όσον αφορά τη συνοχή του μέτρου, λαμβανομένης υπόψη της ειδικής φύσεως των συντάξεων που χορηγούνται δυνάμει του PG 1965. Σύμφωνα με το εθνικό δίκαιο, τα πρόσωπα (συνταξιούχοι δημόσιοι υπάλληλοι) τα οποία αφορούν οι ρυθμίσεις του εφαρμοστέου εν προκειμένω άρθρου 41 του PG 1965 τελούν σε ειδική κατάσταση η οποία τα διαχωρίζει ουσιωδώς από τους δικαιούχους συντάξεων χορηγούμενων από τα συστήματα κοινωνικής ασφάλισης: Μολονότι, για τους σκοπούς της αναπροσαρμογής των συντάξεων, ο PG 1965 παραπέμπει σε ορισμένες διατάξεις του ASVG, το προβλεπόμενο από τον PG 1965 συνταξιοδοτικό δικαίωμα βασίζεται, λαμβανομένου υπόψη του σκοπού του, της χρηματοδοτήσεώς του και της νομικής του φύσεως, σε διαφορετική λογική από εκείνη στην οποία στηρίζονται οι συντάξεις που χορηγούνται κατ' εφαρμογή των συστημάτων κοινωνικής ασφάλισης (όπως είναι οι καταβαλλόμενες δυνάμει του ASVG συντάξεις).
- 41 Η ιδιαιτερότητα της δημοσιουπαλληλικής σχέσεως έγκειται, κατ' αρχάς, στο γεγονός ότι ο διορισμός του υπαλλήλου συνεπάγεται ισόβια υπηρεσιακή σχέση. Συνεπεία της ισοβιότητας της δημοσιουπαλληλικής σχέσεως, η εν λόγω σχέση διατηρείται ακόμη και κατά τη συνταξιοδότηση, οι συνταξιούχοι δημόσιοι υπάλληλοι εξακολουθούν να υπέχουν τα προβλεπόμενα γι' αυτούς υπηρεσιακά καθήκοντα και εξακολουθούν να υπόκεινται στο πειθαρχικό δίκαιο. Το δικαίωμα συνταξιοδοτήσεως συνδέεται με τη διατήρηση της υπηρεσιακής σχέσεως· παύει να υφίσταται σε περίπτωση παραιτήσεως, απολύσεως (δυνάμει πειθαρχικών διατάξεων) ή *ex lege* παύσεως της υπηρεσιακής σχέσεως του συνταξιοδοτούμενου υπαλλήλου. Η σύνταξη του δημοσίου υπαλλήλου είναι η αμοιβή του εργοδότη για τις παρασχεθείσες υπηρεσίες. Κατά τη νομολογία του Verfassungsgerichtshof (Συνταγματικού Δικαστηρίου, Αυστρία) και του Verwaltungsgerichtshof (Ανωτάτου Διοικητικού Δικαστηρίου, Αυστρία), οι συντάξεις των δημοσίων υπαλλήλων δεν έχουν τον χαρακτήρα ασφαλιστικής παροχής ούτε παροχής κοινωνικής προστασίας. Το κύριο χαρακτηριστικό των συντάξεων των δημοσίων υπαλλήλων έγκειται, μεταξύ άλλων, στο ότι η υπηρεσιακή σχέση του δημοσίου υπαλλήλου αποτελεί ισόβια έννομη σχέση, στο πλαίσιο της οποίας η σύνταξη συνιστά επίσης παροχή που καταβάλλεται αποκλειστικά από τον εργοδότη. Επομένως, η παροχή αυτή, η οποία καταβάλλεται αποκλειστικά από τον εργοδότη, διακρίνεται, ως εκ της φύσεώς της, από τις παροχές που καταβάλλονται στους ασφαλισμένους στο πλαίσιο του γενικού συστήματος συνταξιοδοτικής ασφάλισης.
- 42 Οφειλέτης των συνταξιοδοτικών παροχών που προβλέπονται από τον PG 1965 είναι το ομοσπονδιακό κράτος· οι εισφορές που καταβάλλουν οι εν ενεργεία δημόσιοι υπάλληλοι δεν περιέρχονται σε οργανισμό στο πλαίσιο συνταξιοδοτικού ασφαλιστικού συστήματος, αλλά στον ομοσπονδιακό προϋπολογισμό. Κατά

λογική ακολουθία, αντίθετα απ' ό,τι συμβαίνει με τους εργοδότες για τους εργαζομένους τους, το ομοσπονδιακό κράτος δεν αποδίδει ούτε «εργοδοτική εισφορά» για τους δημοσίους υπαλλήλους στο πλαίσιο της συνταξιοδοτικής ασφαλίσεως. Κατά συνέπεια, ούτε οι συντάξεις των ομοσπονδιακών δημοσίων υπαλλήλων κατ' εφαρμογή του PG 1965 αποτελούν παροχές ενός χρηματοδοτούμενου από εισφορές συστήματος, στο πλαίσιο του οποίου οι δημόσιοι υπάλληλοι φέρουν τον κοινό κίνδυνο ως προς τις παροχές αυτές.

- 43 Η διαφορά αυτή φαίνεται να είναι σημαντική κατά την εξέταση της αναγκαιότητας, της καταλληλότητας και της συνοχής του μέτρου. Ενώ, στο πλαίσιο ενός συστήματος κοινωνικής ασφαλίσεως (το οποίο στηρίζεται στη λογική της προστασίας από κοινωνικούς κινδύνους, όπως ο κίνδυνος της ηλικίας, των προσώπων που έχουν συγκροτήσει ενιαίο σύνολο για τη διαχείριση κοινού κινδύνου επί τη βάση της χρηματοδότησεως μέσω εισφορών) τα ζητήματα της κοινωνικής αντισταθμίσεως εντός της «κοινότητας κινδύνου» μεταξύ δικαιούχων υψηλότερων συντάξεων και δικαιούχων χαμηλότερων συντάξεων ενδέχεται να έχουν ήδη προκαθοριστεί από το σύστημα, δεν ισχύει, κατ' ανάγκη, το ίδιο και για ένα σύστημα, όπως το εφαρμοστέο επί των συνταξιούχων δημοσίων υπαλλήλων σύστημα του PG 1965, που στηρίζεται στη λογική της ισόβιας υπηρεσιακής σχέσεως στο πλαίσιο της οποίας οι παροχές καταβάλλονται, και κατά τη συνταξιοδότηση, ως αμοιβή για παρασχεθείσα εργασία.
- 44 Λαμβανομένου υπόψη ότι οι αποδοχές των δημοσίων υπαλλήλων, τόσο των εν ενεργεία όσο και των συνταξιούχων, έχουν τον χαρακτήρα αμοιβής, προκύπτουν, από πολλές απόψεις, αμφιβολίες ως προς τη συνοχή του μέτρου.
- 45 Ενώ ο νομοθέτης παρενέβη εκτεταμένα στην ετήσια αναπροσαρμογή της αξίας των αποδοχών των –ενδιαφερόμενων εν προκειμένω– συνταξιούχων δημοσίων υπαλλήλων για το 2018, παρέλειψε να εφαρμόσει το εν λόγω μέτρο της «κοινωνικής αντισταθμίσεως» και στους εν ενεργεία δημοσίους υπαλλήλους. Στην περίπτωση των αποδοχών των εν ενεργεία υπαλλήλων δεν εφαρμόστηκε διαφοροποιημένος συντελεστής κατά την αναπροσαρμογή της αξίας των αποδοχών αλλά, γενικότερα, αύξηση –χωρίς διαφοροποίηση αναλόγως του ύψους των αποδοχών– κατά 2,33 %, η οποία εξάλλου δεν περιορίστηκε σε απλή τιμαριθμική αναπροσαρμογή, αλλά περιλάμβανε, επιπλέον, πρόσθετη αύξηση με το επιχείρημα ότι οι δημόσιοι υπάλληλοι πρέπει επίσης να συμμετέχουν στην οικονομική ανάκαμψη.
- 46 Αν –σε αντίθεση με την ερμηνεία της νομικής φύσεως των συντάξεων κατά το εθνικό δίκαιο– για την εξέταση της συνοχής του επίμαχου μέτρου λαμβανόταν πρωτίστως υπόψη το στοιχείο της παρεχόμενης κοινωνικής προστασίας μέσω ενός «επαγγελματικού συστήματος κοινωνικής ασφαλίσεως», θα προέκυπταν αντιφάσεις σε σχέση με άλλα υφιστάμενα στο εθνικό δίκαιο συστήματα αυτού του είδους. Με το παρόν μέτρο αποκλεισμού της τιμαριθμικής αναπροσαρμογής των υψηλότερων συντάξεων και παράλληλης αύξησης της τιμαριθμικής αναπροσαρμογής των χαμηλότερων συντάξεων, ο νομοθέτης παρενέβη μόνο στο επαγγελματικό σύστημα κοινωνικής ασφαλίσεως που εφαρμόζεται στους

δημοσίους υπαλλήλους, αποφεύγοντας, ωστόσο, να παρέμβει κατά τον ίδιο τρόπο σε όλα τα άλλα επαγγελματικά συστήματα κοινωνικής ασφαλίσεως.

- 47 Εν είδει γενικής διαπίστωσης, προφανώς δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι χαρακτηρίζεται από πρόδηλη συνοχή η επιλογή του νομοθέτη να παρέμβει μεν στο πεδίο εφαρμογής του PG 1965, μέσω της αναπροσαρμογής των συντάξεων για το έτος 2018, εισάγοντας μια «κοινωνική συνιστώσα» εις βάρος των υψηλότερων συντάξεων και υπέρ των χαμηλότερων συντάξεων, αλλά να απόσχει εν γένει από τη λήψη ενός τέτοιου μέτρου κοινωνικής αντισταθμίσεως στον τομέα των δικαιούχων συντάξεων ιδιωτικού δικαίου, οι οποίες καταβάλλονται απευθείας από τον εργοδότη.
- 48 Στο πλαίσιο αυτό, το αιτούν δικαστήριο διερωτάται επίσης αν, κατά την εξέταση της αναλογικότητας και της συνοχής των αρνητικών συνεπειών που συνεπάγεται η αναπροσαρμογή των συντάξεων για το έτος 2018, επιτρέπεται η μεμονωμένη εξέταση σε σχέση με το έτος 2018 ή, αντιθέτως, πρέπει να ληφθεί επίσης υπόψη ότι το μέτρο αυτό, ως εκ της φύσεώς του, δεν έχει έκτακτο χαρακτήρα διότι, επανειλημμένα και επί σειρά ετών, συνιστά παρέκκλιση από το σύστημα αναπροσαρμογής που θεσπίστηκε ως γενικώς ισχύον σύστημα το 2004 και προοριζόταν για μακροπρόθεσμη εφαρμογή, δεδομένου ότι οι αναπροσαρμογές για τους δικαιούχους υψηλότερων συντάξεων ήταν περιορισμένες ή δεν πραγματοποιήθηκαν καθόλου. Συναφώς, οι αναιρεσιόντες υποστηρίζουν ότι η επίμαχη ρύθμιση είχε σωρευτικές επιπτώσεις σε βάρος τους (ιδίως σε βάρος αυτών που έχουν ήδη συνταξιοδοτηθεί εδώ και καιρό), οι οποίες έχουν υπερβεί το επιτρεπόμενο όριο.
- 49 Όσον αφορά το επιχείρημα της αναιρεσίβλητης διοικητικής αρχής ότι οι δικαιούχοι υψηλότερων συντάξεων μπορούν να αντιμετωπίσουν ευκολότερα την παρέμβαση στην αναπροσαρμογή των συντάξεών τους, διότι αυτή έχει μικρότερο αντίκτυπο στη διαβίωσή τους, κατά το αιτούν δικαστήριο, εκτός από αυτές τις ενδεχόμενες σωρευτικές επιπτώσεις, προφανώς δεν έχει ληφθεί υπόψη ούτε το ότι, ειδικά ως προς τους συνταξιούχους δημοσίους υπαλλήλους, πρέπει να γίνει δεκτό ότι, εφόσον το Δημόσιο καθορίζει τη σύνταξη βάσει του ύψους των προηγούμενων εν ενεργεία αποδοχών, δημιουργεί στους υπαλλήλους στους οποίους χορηγεί αντίστοιχα υψηλότερες αποδοχές κατά τη διάρκεια της ενεργού υπηρεσίας θεμιτές προσδοκίες (οι οποίες, επίσης, θεμιτώς μπορούν να τους ωθήσουν να προβούν, ακόμη και κατά τη συνταξιοδότηση, σε μακροπρόθεσμες επαχθείς οικονομικές ενέργειες, ιδίως ενόψει αυτών των προσδοκιών). Εφόσον, όμως, ο νομοθέτης θεσπίσει, στη συνέχεια, μέτρα τα οποία περιορίζουν, κατά το στάδιο καταβολής της συντάξεως, αυτές τις –σκοπούμενες– διαφορές που προκαλούνται από το ίδιο το σύστημα αποδοχών, τούτο μπορεί να έρχεται σε αντίφαση με τη συνοχή του εν λόγω συστήματος.
- 50 Το αιτούν δικαστήριο επισήμανε ανωτέρω ότι το εξεταζόμενο εν προκειμένω συνταξιοδοτικό δίκαιο των ομοσπονδιακών δημοσίων υπαλλήλων διαφέρει ουσιωδώς από το δίκαιο των συντάξεων στο πλαίσιο των συστημάτων κοινωνικής ασφαλίσεως. Ενδέχεται, στον τομέα των συστημάτων κοινωνικής ασφαλίσεως, τα

οποία –σε αντίθεση με τον PG 1965– στηρίζονται στη λογική της κοινότητας κινδύνων και των ανταποδοτικών παροχών, ο νομοθέτης θεμιτώς να επιδιώκει τον ρυθμιστικό σκοπό της διατηρήσεως της λειτουργικότητας και της διαφυλάξεως της οικονομικής βιωσιμότητας του συστήματος (βλ., συναφώς, προτάσεις της γενικής εισαγγελέα J. Kokott στην υπόθεση NK, C-223/19, EU:C:2020:356, σημείο 7[8]).

- 51 Στις αναιρεσιβαλλόμενες αποφάσεις του BVwG (ομοσπονδιακού διοικητικού δικαστηρίου) επισημάνθηκε, επίσης, ότι η δυσμενής μεταχείριση που υφίστανται οι συνταξιούχοι υψηλότερων συντάξεων –στην πλειονότητά τους άνδρες– αντισταθμίζεται από τη «προγενέστερη δυσμενή μεταχείριση των γυναικών».
- 52 Κατά τη νομολογία του Δικαστηρίου, «[η] αρχή της ισότητας των αμοιβών πρέπει να εφαρμόζεται για κάθε στοιχείο της αμοιβής και όχι μόνο με σφαιρική εκτίμηση των πλεονεκτημάτων που παρέχονται στους εργαζομένους» και δεν εναπόκειται στα εθνικά δικαστήρια «να εκτιμούν και να συγκρίνουν το σύνολο των ποικίλης φύσεως πλεονεκτημάτων που παρέχονται κατά περίπτωση στους άνδρες ή στις γυναίκες εργαζομένους» (αποφάσεις Barber, C-262/88, EU:C:1990:209, σκέψη 34-35, της 30ής Μαρτίου 2000, JämO, C-236/98, EU:C:2000:173, σκέψη 43). Πρέπει να διευκρινιστεί αν αποτελεί αυτοτελή δικαιολογητικό λόγο ή αν, άλλως, αποκλείει εκ προοιμίου, στο πλαίσιο αυτό, τη δυνατότητα διαπιστώσεως δυσμενούς διακρίσεως σε βάρος των ανδρών το γεγονός ότι χαρακτηριστικό της θιγόμενης από την επίμαχη ρύθμιση κατηγορίας προσώπων είναι ότι λαμβάνει υψηλότερες συντάξεις και εμφανίζει σημαντικά υψηλότερο ποσοστό ανδρών, διότι –συνεπεία της δυσμενούς μεταχειρίσεως που παραδοσιακά επιφυλασσόταν στις γυναίκες, κατά το παρελθόν, όσον αφορά τον επαγγελματικό βίο– οι άνδρες κατέχουν συχνότερα θέσεις που συνεπάγονται υψηλότερες συντάξεις.
- 53 Εντούτοις, η ανωτέρω εκτίμηση του BVwG (ομοσπονδιακού διοικητικού δικαστηρίου) θα μπορούσε επίσης να εκληφθεί ως αναφορά στη δυνατότητα των κρατών μελών να θεσπίζουν «θετικά μέτρα», δυνατότητα που προβλέπεται στο άρθρο 157, παράγραφος 4, ΣΛΕΕ και στο άρθρο 3 της οδηγίας 2006/54/EK. Τα μέτρα αυτά πρέπει να βελτιώνουν την ικανότητα των γυναικών να ανταγωνίζονται τους άνδρες στην αγορά εργασίας και να ακολουθούν σταδιοδρομία επί ίσοις όροις με αυτούς. Ειδικότερα, όσον αφορά τις διαφορετικές, αναλόγως του φύλου, προϋποθέσεις ως προς την ηλικία συνταξιοδοτήσεως, το Δικαστήριο έχει κρίνει ότι αυτές δεν δύναται «να αντισταθμί[ουν] τα μειονεκτήματα που αντιμετωπίζουν στη σταδιοδρομία τους οι γυναίκες δημόσιοι υπάλληλοι βοηθώντας τις γυναίκες αυτές στην επαγγελματική ζωή τους και επιλύοντας τα προβλήματα που αυτές μπορεί να αντιμετωπίζουν κατά την επαγγελματική σταδιοδρομία τους» [βλ. αποφάσεις της 29ης Νοεμβρίου 2001, Griesmar, C-366/99, EU:C:2001:648, σκέψεις 64 επ., Leone, C-173/13, EU:C:2014:2090, σκέψη 101, της 5ης Νοεμβρίου 2019, Επιτροπή κατά Πολωνίας (Ανεξαρτησία των τακτικών δικαστηρίων), C-192/18, EU:C:2019:924, σκέψεις 80 επ. της 12ης Δεκεμβρίου 2019, Instituto Nacional de la Seguridad Social (Προσαύξηση σύνταξης για τις μητέρες), C-450/18, EU:C:2019:1075, σκέψεις 64-65]. Υπό το

πρίσμα αυτό, εγείρονται αμφιβολίες σχετικά με την καταλληλότητα της επίμαχης ρυθμίσεως.

- 54 Δεδομένου ότι η ερμηνεία του δικαίου της Ένωσης δεν παρίσταται τόσο προφανής ώστε να μην αφήνει περιθώριο για καμία εύλογη αμφιβολία (βλ. απόφαση της 6ης Οκτωβρίου 1982, Cilfit κ.λπ., 283/81, EU:C:1982:335), το αιτούν δικαστήριο υποβάλλει τα ανωτέρω προδικαστικά ερωτήματα.

ΕΠΙΡΑΦΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ